

LAUSUNTO  
31.8.2012

Valtiovarainministeriö  
PL 28  
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite Lausuntopyyntö VM132:00/2011

Asia **LAUSUNTOPYYNTÖ SOKERIVEROTUSTA SELVITTÄVÄN TYÖRYHMÄN VÄLIRAPORTISTA**

Pyydettyä lausuntona ao. väliraportista Elintarviketeollisuusliitto ry:n Makeis- ja keksiteollisuusyhdistys sekä Jäätelöteollisuus ry saattavat työryhmän tietoon seuraavaa:

Makeis- ja keksiteollisuusyhdistys ja Jäätelöteollisuus ry katsovat, että **arvonlisäverotus** on ainoa tapa verottaa elintarvikkeita tasapuolisesti. Valtion fiskaliset verotavoitteet saavutetaan tehokkaimmin arvonlisäverolla ilman valmisteverojärjestelmään liittyvää huomattavaa hallinnollista taakkaa niin yritykselle kuin myös tullille. Valmisteveroista on luovuttava kokonaan niiden merkittävien epäkohtien ja ristiriitaisuuksien vuoksi.

Jos nykyisestä valmisteverotuksesta ei luovuta, on veromallia kehitettävä kokonaissokeripitoisuuteen perustuvan mallin pohjalta. **Kokonaissokeripitoisuuteen perustuva verotus** on ainoa tasapuolinen ja kilpailuneutraali malli, jolle on olemassa objektiiviset ja oikeudenmukaiset perusteet. Kaikki sokeripitoiset tuotteet verotettaisiin niiden sisältämän sokerin määrän perusteella.

Väliraportissa todetaan kokonaissokeripitoisuuteen perustuvan verotuksen erityisenä vahvuutena olevan sen kannustavuus ostamaan, valmistamaan ja kehittämään vähemmän sokeria sisältäviä tuotteita. Myös valvonnan kannalta kokonaissokeripitoisuuteen perustuva malli on ylivoimainen. Samalla varmistetaan elintarvikkeisiin kohdistuvan verotuksen syrjimättömyys sekä saavutetaan parempi kansanterveydellinen ohjausvaikutus. Tanskassa on jo nyt käytössä laaja rasvaverotus, joten EU-lainsäädäntö antaa mahdollisuuden tämänkaltaisen tiedon keräämiselle.

Mikäli työryhmä katsoo kokonaissokeripitoisuuteen perustuvan mallin toteutuksen viivästyvän, on **nykyisen tullitariffeihin perustuvan veron** pohjaa laajennettava pikaisesti kattamaan mahdollisimman laajasti tuoteryhmät, jotka sisältävät runsaasti sokeria. Tällä hetkellä vero vääristää elintarvikealan sisäistä ja samankaltaisten tuotteiden välistä kilpailua. Samankaltaisten tuotteiden jättäminen veron ulkopuolelle luo verojärjestelmään selkeän jopa kilpailuoikeudellisen epäkohdan, joka asettaa samankaltaiset tuotteet eriarvoiseen asemaan.

Laajennus kekseihin, kakkuihin ja muihin makeisiin leivonnaisiin ei ole riittävää, vaan mukaan pitää saada myös maustetut jogurtit, murot, kuivatut hedelmät, talousokeri, siirapit, mauste- ja salaattikastikkeet, ketsuppi, hillot ja hyttelöt, hedelmäsäilykkeet, vanukkaat, kiisselit ja keitot. Samalla verotasoa pitää laskea harmaatuonnin välttämiseksi.

Huomion arvoista on, että myös kilpailuvirasto on todennut valtiovarainministeriölle, että nykyinen valmistevero vääristää kilpailua veronalaisten ja veron ulkopuolelle jäävien tuotteiden kesken.

**Makeis- ja jäätelöveron vaikutukset teollisuuteen**

Nykyinen valmisteverojärjestelmä syrjii verotuksellisesti yksittäisiä elintarvikealan yrityksiä ja suosii toisia vastaavanlaisia tuotteita valmistavia yrityksiä. Nykyinen vero on puhtaasti fiskaalinen ja kohdistettu tullitariffijärjestelmän puitteissa mielivaltaisesti yksittäisiin tuoteryhmiin. Järjestelmä vääristää siten

elintarvikealan yritysten välistä kilpailua ja aiheuttaa kohtuuttomia haittoja yksittäisille yrityksille. Valmisteverotus on lisännyt merkittävästi hallinnollista työtä yrityksissä, mutta myös tullin puolella järjestelmien päivityksen ja valvonnan osalta.

Valmistevero on tällä hetkellä makeisten ja jäätelön osalta 95 senttiä kilogrammalta. Vuoden 2012 veronkorotuksen johdosta makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteveron odotetaan tuottavan noin 200 miljoonaa euroa vuosittain. Yksittäisten yritysten verorasitus on kasvanut yrityksestä riippuen useilla miljoonilla, jopa kymmenillä miljoonilla euroilla. Suurin osa verotuotosta kerätään vain muutamilta toimijoilta. Tuotekohtainen verotaso on veron kapea-alaisuudesta johtuen huomattavan korkea. Vero nostaa erityisesti hintaherkkien tuotteiden hintaa, mikä vastaavasti vähentää myyntiä ja siirtää kulutusta korvaaviin edullisempiin kategorioihin tai halpatuotteisiin.

Kuten väliraportissakin todetaan, toistaiseksi ei ole pystytty kokoamaan riittävän tarkalle tasolle menevää kulutusaineistoa, jotta voimassa olevan makeisveron vaikutuksia voitaisiin luotettavalla tasolla tarkastella. Tosiasia on kuitenkin se, että makeisteollisuuden myynnin osalta ei olla vielä saavutettu vuoden 2010-tasoa. Vuosi 2011 oli vähittäiskauppamyynnin kilomääräisen myynnin osalta selvästi negatiivinen.

Jäätelöiden osalta myynnin raju, noin -10%, lasku jatkuu jo toista vuotta. Nykyisellään verotaso on yksittäisiin toimialoihin kohdistuvana kohtuuttoman raskas. Korkea verotaso tulee väistämättä vaikuttamaan myyntiin ja kannattavuuteen ja siten myös kyseisten yritysten kykyyn työllistää ja teettää töitä muilla yrityksillä. Elintarviketeollisuus on tuotanto- ja työvoimavaltainen ala, joka työllistää merkittävässä määrin mm. vähemmän koulutettuja ja nuoria.

Valmistus ja myynti kotimaahan on pohja, jolta yritys voi ponnistaa myös vientiin. Kotimaan myynti luo perustan riittävälle volyymille, mikä antaa edellytyksiä hintakilpailukykyisille vientituotteille. Mikäli kotimaahan tähtäävä valmistus vähenee, heikkenevät myös vientiedellytykset. Vaikka vientituotteiden valmistus onkin mahdollista saattaa verottomuuden piiriin, siihen liittyvät erityisjärjestelyt ja hallintobyrokratia myös vähentävät käytännössä etenkin pienten yritysten kiinnostusta vientiin.

## **Vaihtoehdot nykyiselle valmisteverolle**

### **1. Arvonlisäveron nosto**

Arvonlisäverotus on ainoa tapa verottaa elintarvikkeita tasapuolisesti. Valtion fiskaaliset verotavoitteet saavutetaan tehokkaimmin arvonlisäverolla ilman valmisteverojärjestelmään liittyvää huomattavaa hallinnollista taakkaa niin yritykselle kuin myös tullille. Valmisteveroista on luovuttava kokonaan niiden merkittävien epäkohtien ja ristiriitaisuuksien vuoksi.

### **2. Kokonaissokeripitoisuuteen perustuva vero**

Yksittäisiin tuotteisiin kohdistuvaa ristiriitaista ja epä johdonmukaista veroa kehitetään edelleen kohti niin sanottua sokeriveroa. Kokonaissokeripitoisuuteen perustuvan sokeriveromallin valmistelua on syytä jatkaa, jotta nyt annetun ehdotuksen kilpailua vääristävät ominaisuudet saadaan oikaistua ja veron kansanterveydellinen ohjausvaikutus kohdistettua oikein.

### **3. Nykyisen tullitariffimallin laajentaminen**

Nykyisen tullitariffeihin perustuvan veropohjan laajentamisella kyetään samalla pienentämään veron syrjivyyttä ja vähentämään kilpailuhäiriöitä alan sisällä. Yllä esitetyn perusteella ehdotamme verotasojen uudelleenarviointia ja veropohjan laajentamista, jotta liian korkealle asetettu verotaso ei lisää harmaatuontia ja heikennä ratkaisevasti veronalaisiksi joutuvien yritysten toimintaedellytyksiä suhteessa muihin vastaaviin toimijoihin.

Alla olevaan taulukkoon on listattu vertailun mahdollistamiseksi makeisveron piirissä olevien ja siihen otettavien tuoteryhmien tullitariffiluokat keskimääräisine sokeripitoisuuksineen. On hyvä huomata, että sokeripitoisten tuotteiden seassa on paljon runsaan piilosokerin lähteitä.

Väli raportissa todetaan makeiden tuotteiden ja suolaisten naposteltavien välillä olevan ristijoustoa, eli makeista tuotteista siirrytään niiden hinnan noustessa suolaisiin naposteltaviin. Näin ollen kilpailuneutraalisuuden näkökulmasta olisi harkittava myös tullitariffimallin laajentamista koskemaan myös snacks-tuotteita. Esimerkinomaisesti kyseeseen tulisivat pähkinät ja säilötyt hedelmät – tullitariffinumeroltaan 2008, viljasta tai viljatuotteista paisuttamalla tai paahtamalla tehdyt elintarvikkeet (so. popcornit, juustonaksut jne) -1904 ja perunalastut – 2005 2020.

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen muistion mukaan: ”makeisvero vaikuttaa enemmän makeisten myyntiin kuin ulkoisvaikutusten aiheuttajaan, liikalihavuuteen. Makeisten aiheuttaman yhteiskunnallisen kustannuksen pitäisi olla kohtuullisen suuri oikeuttaakseen mittavan makeisveron. Koska ulkoisvaikutuksen kuitenkin aiheuttaa jokin muu tekijä kuin suoraan makeisten kulutus, on ulkoisvaikutuksia korjaava argumentti heikompi. Jos samaan aikaan makeisten myynti vähenee paljon makeisveron johdosta, veron aiheuttama tehokkuustappio on suuri.”

Nykyisen syrjivän veromallin uudistamiseen on ryhdyttävä mahdollisimman nopeasti, sillä nykyinen kilpailua vääristävä malli ei mahdollista verorasitteen jatkuvaa lisäämistä yksittäisille tuoteryhmille viime vuosien tapaan. Veropohjan laajentaminen tukee kansanterveyden näkökulmasta pyrkimystä auttaa kuluttajia tekemään itselleen paremmin sopivia valintoja. Veropohjan laajentaminen tarkoittaa väistämättä myös verovelvollisten määrän lisääntymistä, millä ei kuitenkaan pidä ja voi perustella vääristävän veromallin korjaamista oikeudenmukaisemmaksi. Katsomme, että sokeriveron valmistelua on syytä jatkaa ja sen vääristävät ominaisuudet on saatava oikaistua.

Kunnioittavasti,

David Nuutinen  
Makeis- ja keksiteollisuusyhdistys

Sakari Kotka  
Jäätelöteollisuus ry